

KVA DIK

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

SP,
1573

№ 2

Aprill

1939

S I S U:

1. K. Merilaas: Eelkevad. Luuletis.
2. J. Laaban: Elulähedusest ja elukaugusest kunstilises loomingus. Artikkel.
3. A. Loring: Seinaajalehest ja arhiivist. Artikkel.
4. H. Mark: Jüri Vilmsi 50-daks sünnipäevaks.
5. R. Tagore: Ah, laulik, õhtu jõuab kätte. Luuletis.
6. Viru valts.
7. Tõrva erinurk.
8. Ülevaateid õpilasringide tegevusest.
9. E. Noorsoo Karskusliidu teateid.

KEVADIK

Noorsoo enesekasvatuse, elureformi ja isetegevuse ajakiri.

Nõ 2

XVI aastakäik

3. aprillil 1939

KERSTI MERILAAS.

Eelkevad.

*Nüüd jälle avardund on taeva lagi
ja ülal eksib tuvi-valgeid pilvi.
Käik noorde kevadesse avasilmi,
ja kõrvus voolavate vete plagin.*

*Ju päike pani hangedele käe,
ja tuul toob pargist värsked urvalõhnu.
Veel tammed tudas põrnitsevad mäel,
umbusus uuditsevad märtsi õhku.*

*Kuid katused on juba päris julged,
nad päikest läigitavad plekist põsil,
mis paastusula verevrõõsaks mõsi,
ja harjult korstnaid uljalt taeva kulgeb.*

*Täis tänavad on rõõmsat rattakola
ja pühapäevarahva hubast juttu,
ja rentsel lahkelt muliseb ja solab —
ja kusagile jõuda pole ruttu.*

*Ja mõni väike, räästalt kukkuv tilk
võib hellalt õrnutsema panna.
Üks lembe sõna, mõni varjat pilk
võib kogu päevaks õnne anda.*

Elulähedusest ja elukaugusest kunstilises loomingus.

On kombeks luua lööksõnalisi mõõdupuid ainele, mis tervikuna ei või alluda kunagi puht-ratsionaalselt üldistavaile kategooriaile. Analüütilisel käsitelul võime menetella siin küll selliseid vahendeid, sünteesile ei jõua me aga veel kuidagi lähemale.

Elulähedus ja elukaugus on lööksõnade paar, mille abil on arvatud võidavat mõõta ja liigitada kunstilist loomingut. On selge, et sellised mõisted, mis, olles toodud välistpoolt aine juurde, käsitlevad aine üht välispidist suhet, ei suuda täita kunagi oma ülesannet, ent sageli tarvitatuina, nagu need on, peame tooma need ainele lähemale, andma neile sisemist õigustust ja selgemaid ja ühemõttelisemaid tähendusi.

Aktuaalseks muutus sõna „elulähedus“ teatavasti möödunud aastakümnel, kui uusrealism pürgis teha lõpuarveid kõigi äsjaelnenud voolega, nimetades need elukaugeks ja seades neile vastu uue loosungina eluläheduse.

Millise tähenduse andis too ajastu sellele mõistele? Kuidas võidi mõõta teose lähedust või kaugust elu suhtes?

Realismi teoreetikud asusid seisukohale, et looming oma põhiolemuses on reaalse välismaailma kujutamine; variatsioonivõimalused peituvad nõnda esiteks kujutatava miljöö kauguses, täpsemalt ruumilises, ajalises, üldises vaimses distantsis loojast ja kaasaegsest keskmisest lugejast, ja teiseks kogutud materjali — välismaailmast saadud muljete — ümber töötamises ja kujundamises vastavalt looja subjektiivsele hingelaadile. Elulähedane oli kirjanik-kunstnik, kes kujutas ümbritsevat elu tema sagedamini esinevais ja tuttavaimas avaldusvormes, ja seda toetudes võimalikult ustavalt meelile ja mälule, subjektiivse elemendi lisandumata — lööksõnalisel väljenduses — fotograafiliselt.

Ei saa salata selle teoreetilise konstruktsiooni arusaadavust ja lihtsust. Ta vastas esteetiliselt arenematu inimese hingelaadile, ja veel rohkem: mõttekäik, mis ülistas elulähedust põhilise voorusena, pidi paratamatult lähtuma realismist kui eluläheduse esindajast ja tema vooluliste tunnuste alusel loomagi omadussõna „elulähedane“ mõiste.

Nüüd aga, kus uus-realism on minetand oma dünaamilise aktuaalsuse, peame asuma tema aluste kriitilisele hinnangule.

Nagu viitab sõna „elulähedus“ isegi, käsitleb ta loomingu üht välispidist suhet, suhet mõistega, mis ei peitu temas endas. „Elu“ pinnakse päikeseks planeedisüsteemi, kus on määravaiks suurusiks planeetide päikesekaugused ja orbiidid, kuni jõuame pildini: kõigi loominguliste jõudude tulipunktis „Elu“, kindel, muutumatu mõiste, kõigiti terviklik; väljaspool teda aga kunstiteosed — peeglid, ühed lähemal, teised kaugemal, ühed selged, teised tuhmid, ühed ühtlased, teised värvilised või siiruviirulise pinnaga.

Loogiline järeldus siit on kunstilise loomingu elulise aluspõhja eitamine. On ju mõeldamatu, et elu kujutis oleks projekteeritud tühjusse; ei, meil peab olema vähemalt päris konkreetne ekraan? Aga miks on tekkind see ekraan? Milleks? Ega ometi mitte elu projektsioonide mahutamiseks? Oleks koomiliselt ebaloogiline mõelda, nagu oleks ta loodud eraldi seks otstarbeks, nagu oleks selleks inimesel vaimne loominguvõime, et peegeldada selles aistitud sündmusi välismaailmast.

Ei, loomisakt on mõeldav vaid inimvaimu primaarse funktsioonina, mida ei saa seletada mingi välispidise ajuriga. See on inimliku loomiskihuväljendus, mida

Seinaajalehest ja arhiivist.

Eesti ajakirjandus ei ole ju kuigi vana, sest esimene eestikeelne leht ilmus 1766. a. („Lühike õppetus“) ja pidev ajakirjandus algas alles 1857. a. („Perno Postimehega“), kuid ajakirjandusega ollakse tänapäeval nii harjunud, et selleta ei saada haritud maailmas päevagi läbi. Noorsugu hakkab juba alg- ja keskkoolides katsetama oma ajakirjadega, olgu need siis kä-

sitsi kirjutatud, tehniliselt paljundatud või isegi trükitud. Viimastel aastatel on meil koolides levinud nn. *seinaajaleht*, mis meenutab ajalehe algkuju vanas Roomas, sest juba 59 a. e. Kr. on kirjutatud seal poliitilist informatsiooni vahatahvlitele ja need „acta diurna“deks“ kutsutud tahvlid asetati välja rahvale lugemiseks.

toidab inimese psüühiline energia ja mille tulemuseks on kujutlemise saadus ilma ratsionaalse sihitu.

Ainult nõnda võime seletada loomisakti miks-külge. Loomisakt elulise funktsioonina ongi tõelise eluläheduse alus. XX sajandi suuremaid maalijaid G. de Chirico ütleb, et kunstiteos tahtes saada tõesti surematuks, peab jätma kõik mõistuse ja loogika riivid. Soov teda luua peab olema suurem kihust, mis sunnib metslooma tapma ja õgima oma saagi; ta peab kujutama midagi, mis ei ütle inimliku loogika ja terve mõistuse seisukohast absoluutselt midagi. Veelgi lihtsama valemiga leiab R. M. Rilke, saksa lüürik: „Loomisakti saattev nauding on vaid väga peenendunud seksuaalne nauding.“ Ja nii võibki saada kunstiteos elulähedaseks, kui ta on ise tükk elu, on ise elav organism.

Ei ole enam vaja elulähedust sõna esialgses tähenduses. Elu, mis on toodud väljapoolt kunstiteosesse, on surnud, konserveerit elu, annus võõrast verd — looja sisemaailma elu aga jääb püsima tõeliselt elavana, just sellepärast, et tema tõeline elu peitubki vaid teoses endas täiesti primaarsel kujul.

On kirjanikke ja kunstnikke, kes on püüdnud teeselda seda elu, subliimeerides ja stiliseerides vaid väliseid aistinguid või valades neisse subjek-

tiivseid meeleolusid: klassitsistid, sentimentalistid, impressionistid, osalt ka romantikud ja sümbolistid on olnud nende nurjund püüdude tunnistajaiks. Tõelise eluläheduse on aga saavutand alles loojad, kes on olnud võimelised anduma täielikult kujutluste imaginaatiivmaailma elavale jõule. Hieronymus Bosch, Young, Blake, Maturin, Lewis Carroll, hullumeelsuseelne Hölderlin, Rimbaud, Comte de Lautréamont on tähtsamaid nimesid möödunud sajandeist; täiuslikult kehastand on aga selle ideaali alles XX sajandi surrealistlik kunst ja luule.

Me õpime tajuma Zola'de ja Hauptmann'ide, Monet'de ja Combet'de lõpmatut elukaugust: nende looming ei hõlma endas elava organismi tükisuvat vereringet. Eluard, tänapäeva suuremaid lüürikuid, ütlebki: „Leib on kasulikum luulest. Aga armastus, armastuskirg oma täies inimlikus ulatuses pole kasulikum luulest. Kui inimene asetab end elusolendite astmiku tipule, siis ei või ta eitada oma tundmuste väärtust, nii ebaproduktiivsed, kui nad ka oleksid.“

Jah, inimelu üheks sisuliselt tähtsamaks avalduseks ja mõtteks on vaimne looming, kunstiline looming, mida võime nimetada elulähedaseks just siis, kui ta lähtub tõeliselt inimvaimus temale seatud ülesandest ja täidab nad täielikus teadlikkuses neist.

Meie koolides on seinajalehed levinud kõige enam viimase kümne-konna aasta jooksul, kuid on saanud sellejuures juba üldise tunnustuse osaliseks. Olgu siinkohal mõningad read seinajalehe tähtsusest ja tehnilisest koostamisest.

Seinajaleht kujutab endast seinal rippuvale tahvlile, või mõnele muule alusele ülesasetatud ajalehe kujul toimetatud käsikirja, mis seisab seal avalikuks lugemiseks ja vaatamiseks. Käsikirju võib vahetada kord kuus, nädalas või veel kiiremalt, olenees sellest, mitu korda seinajaleht soovib kuus ilmuda. Ilmumise kiirus oleneb toimetajate ja kaastöölise agarusest, kuid nagu tegelik elu näitab, on küllalt, kui ilmub kaks numbrit kuus. Kuulutuste, igasuguste ringide teadete seisukohalt on aga soovitav sageli, et vähemalt kuulutuste ja teadete osa ilmuks kord nädalas. Seinajalehe suuruseks on küllalt ühe lauapaberiga poogna suurusest formaadist.

Mida peaks siis seinajaleht sisaldama? Ühesõnaga kõike seda, mida tavalinegi ajaleht. Nii näiteks võivad aset leida seinajalehes: juhtkiri, päevauudised, kohalikud teated, joonealused, vested, ilukirjandus (proosa ja luuletused), kirjanduse arvustused, reisikirjeldused ja kindlasti ka kuulutuste ja teadete lehekülg. Samuti ei tohiks puududa seinajalehes pildid, karikatuurid ja fotod.

Pikemates juhtkirjades, artiklites võib käsitleda igasuguseid noorte huvialasse puutuvaid küsimusi ja päeva-probleeme, eriti aga noorsooliikumise, karskuse ja elureformi küsimusi. Päevauudiste ja teadete osas võivad väga hästi esineda ringide tegevusülevaated, teated olnud koosolekutest, pidudest, ekskursioonidest jne. Joonealusteks ja vesteteks peaks noortel materjali leiduma igal ajal, kuid tuleb kindlasti hoiduda neis isiklikuks minemast ja teravustest, milleks sagedasti armastatakse kalduda. Noortes leidub alati kirjanduslikke katsetajaid nii luule kui proosa alal, neist paremad katsetused võiksid alati aset leida seinajalehes. Igal aastal korraldatakse õpilastele ekskursioone lä-

hemasse ümbruskonda ja ka kauge-male, need annaksid tänulikku materjali reisikirjeldusteks. Kui matkakirjeldustele lisandada veel maastiku-fotosid või jooniseid ning fotosid üksikutest ekskursioonimomentidest, siis kahtlematult oleks need kirjeldused palju huvitavamad.

Seinajalehe materjaliks võib hää eduga kasutada ka mitmesuguseid keskliitude (näit. E. Noorsoo Karskusliidu) teateid, kongresside-, suvipäevadekutseid jne. Sellega saavad need laialdastematele õpilaste hulka-dele teatavaks.

Linnades esineb sageli õpilaselu, org-ide tegevuse kohta teateid ja ülevaateid kohalikkudes ajalehtedes. Neid väljalõikeid võiks asetada ka seinajalehte. Samuti võib kasutada seinajalehe jaoks väljalõikeid ka noorsooajakirjadest jne. nende küsimuste üle, mis eriti võiks ja peaks noori huvitama.

Keskkoolest ja gümnaasiumes leidub väga mitmesuguseid ringe, nagu kirjandus-, karskus-, male-, spordi-, esperanto- jt. ringid. Neil on igal ühel oma erihuve ja -soove. Need võivad siis seinajalehes avada oma erihuvide kohaselt vastavad nurgad.

Tavalise lehe sisulise osa kõrval võib leida aset ka kuulutuste osa. Seal võivad leida aset igasugu koosolekute ja pidude kutsed. Sageli on koolikooperatiivi midagi uudist kohale jõudnud, siis on kooperatiivil seda vaja kuulutada jne. Samuti võib kuulutuste ossa asetada semestri algul noorsoo ajakirjade (näit. „Kevadiku“) tellimise kuulutus, märkides selles tellimise hind, kes tellimisi vastu võtavad jne.

Sõnalise osa kõrval on tähtis asukoht seinajalehes joonistel, karikatuuridel ja fotodel. Need toovad lehe sisse palju vaheldust ja huvitavust. Karikatuuri alal katsetajaid leidub ju pea igas gümnaasiumis.

Tavaliselt asetatakse papile kleebitud seinajaleht seinale, kuid väga sageli leidub „agaraid kaastöölisi“, kes armastavad teha lehele ise lisandusi, märkusi, või kriipsutavad mõne osa hoopis maha. Sellest hädaohust

on pääsenud mitmed koolid, kes on asetanud seinajalehe selleks ülesriputatud klaaskappi. Klaaskapis asetseva seinajalehe toimetus võib olla kindel, et ei tekki ilmunud numbrisse omavolilist kaastööd.

Seinaleht ei taha muidugi kõrvale tõrjuda organisatsioonide käsitsipaljundatud ajakirju, vaid seinajaleht täidab peamiselt jooksvama informatsiooni ülesandeid. Noorsoo organisatsioones jäävad ajakirjadele tavalised ajakirjade ülesanded ja seinajaleht täidaks ajalehtede ülesanded. Seinajalehte võib hää eduga välja anda mitte üksnes koolides, vaid ka mitmesugustes teistes noorsoo organisatsioonides, kellel on oma kindel kooskäimise koht. Organisatsioonides, kus on seinajaleht juba mitu aastakäiku ilmunud ei osata enam kujutellagi org-i tööd selleta.

Organisatsioonid, kes pole seni katsetanud veel seinajalehe väljaandmisega, tehke sellega algust, sest see vaev, mis selle juures nähakse, tasub end mitmekordselt.

* *
*

Siinkohal oleks vajalik tähelepanu juhtida veel ühele olulisele küsimusele, mis väga sageli unustatakse mitte ainult seinajalehtede ja ajakirjade juures, vaid millele noorte organisatsioonides üldiselt pühendatakse liiga vähe tähelepanu.

Alati tuleb hoolitseda selle eest, et tulevaste põlvede ajaloolased saaksid olnud noorsooliikumisest, nende püüetest ja sihtidest õige ülevaate. Tuleb mõelda momendil sellele, et hiljem, kui koostatakse mõne organisatsiooni ajalugu, oleks saadaval küllaldaselt allikmaterjale. Kultuur- ja ajaloo seisukohalt on vajalik, et iga noorsoo-organisatsioon peaks korralikult oma kroonikat ja jätaks oma arhiivi kõigist üritusist materjale ja dokumente. Selles mõttes on soovitatav arhiivis säilitada ka seinajalehes avaldatud kirjutisi ja muid materjale. Materjalid on muidugi vajalik korraldada ilusasti numbrite viisi ja viimased koguda aastakaupa ühte kausta.

Millist huvitavat ajaloolist materjali võib sisaldada mõni noorsoo väljaanne selleks mõni näide minevikust. Nii näiteks kirjutab Jüri Vilms 1904. aastal Pärnu gümnaasiumi õpilasena kooli illegaalses ajakirjas „Taimes“ nr. 1: „Üheks väga kurvaks nähtuseks meie koolis on meie kadakad. Kui meie võtame ja kõik gümnaasiumi õpilased, sündimise poolest eestlased, ülesse kirjutame, siis näeme, et neid ligi 200 on, kui meie aga hakkame nende eneste käest küsima, siis peame kokkudes nägema, et pooled neist endid eestlasteks saavad tunnistama, kuna teised kõik kadakaksad on, inimesed, kes aru ei saa, ega kes omale aru ei pruugi anda, mis see tähendab, „isamaad maha jätta“, emakeelt, mille peale meie kõige enne kõnelema õpime, ära põlata, ära unustada.“ Juba see väike tsitaat näitab, kuivõrd huvitav ja paljuütlev ajajärgu iseloomustus see on — väärtuslik ajalooline üriik. *

Või olgu julgustavaks näiteks üks värss samas koolis vähe hiljem ilmunud illegaalsest ajakirjast „Molodaja Žizn“, kus J. Barbarus koolipoisina luuletab:

„Vaesed huluvad, sandid paluvad, —
igavene orjus,
Tugevgi põlvitab, küürutab, palub kui
kerjus...
Ärge roomake! Elu pole naermiseks,
pilkamiseks,
Elu on tugevate jõudude
kilkamiseks...
Viletsad roomaku, palugu taevastelt
abi,
Elust aga tormatakse vägisi läbi.“

Kui palju nooruse optimismi näeme nendes ridades!

Otse uskumatuna tunduvad ühe nooruki ennustused, mis on avaldatud 1909. a. J. Semperi toimetatud käsitsipaljundatud ajakirjas „Säde“. Seal kirjutatakse: „Meie päevad on otsustava võitluse päevad. Kõigist tugevate allapanemisest hoolimata kõiguvad ja vabisevad koitanud (Vene)

Jüri Vilmsi 50-daks sünnipäevaks.

1. märtsil möödus 50 aastat Jüri Vilmsi sünnist. Eriti noortel ja noorkarsklastel on põhjust peatuda selle mehe kangelaskuju ees, kes Eesti Ajutise Valitsuse peaministri asetäitjana 29-aastaselt suri märtrina kodumaa vabaduse ja demokraatliku riigikorra eest.

Jüri Vilms.

Jüri Vilms oma intensiivse ja teoküllase eluga, aga veel rohkem oma märtrisurmaga tõestas, et on olemas suuremaid tundeid, suuremaid veendumusi, suuremaid väärtusi ja suuremaid aateid kui üksiku inimese elu.

Esimesil õpilasaastail oli Jüri Vilms armastanud vahel ka õlleklaasi tõsta oma sõprade ringis. Kuid süvenenuna kultuurilisesse, ühiskondlikesse ja poliitilisesse probleemesse, liitus ta varsti „Taime“ karskuringiga ja hiljem üliõpilasaastail lõi ta energiliselt kaasa aktiivses karskusliikumises, sattudes 1900. a. Valga karskuskongressil taktikaliste küsimuste pärast ägedase sõnalahingusse toleaegsete karskusvõitluse suurmeestega, nagu Jaan Tõnisson, Peeter Põld j. t. Jüri Vilmsi karskusvõitluse credo'ks oli: „Alkoholismi paranduskatseid tuleb siduda teiste ühiskondlike parandustega.“

Karskusvõitlus oli muidugi ainult üks väike sektor Jüri Vilmsi ühiskondlikus, kultuurilises ja poliitilises võitluses. Temas peituv spontaanne teoenergia, poliitiline vaist ja võitlejaloomus viisid teda kitsaste üksiküsimuste juurest kogu Eesti rahva advokaadiks ja iseseisvusvõitluse kesksemaks kujuks.

Kahju, et Jüri Vilms pidi surema nii vara. Tulevik ja eriti olevik vajaks nii väga selliseid mehi, kes kõikjal nii domineerivast paindlikkusest, müüdavusest, närususest, veendumuste ja tõekspidamistega kauplemisest hoolimata tahaksid ja suudaksid asuda sirgejoonelisele eneseteostamisele oma pühamate tunnete, veendumuste ja tõekspidamiste ajal.

riigihoone seinad — ja ei ole enam kaugel see aeg, kus risuhünnikud täitsa kokku langevad.“

Piisab neist väheseist näiteist.

Noorsoo kirjalikes avaldisis väljendub teatud ajajärgu noorsoo vaimne pale ja ideaalid — ajalooliste materjalidena on need hiljem selles mõttes suure väärtusega. Esitatud tsitaadid on toodud ex-vene aegseist noorsoo ajakirjust ja neis oli võimalik noortel kirjutada oma võltsimatuid

mõtteid — neid ei ole näinud õpetaja silm. Omariikluse aeg võimaldab noortel oma mõtteid kirjas avaldada legaalselt, seega vastavate materjalide hulk peaks olema palju suurem ja nende säilitamine kergem ja ilma iga-suguse ohuta.

Tuleb soovitada kõigile noorsooorganisatsioonile, et nad oma seinajalehti, ajakirju jm. materjali oma arhiives säilitaksid.

Ah, laulik, õhtu jõuab kätte.

„Ah, laulik, õhtu jõuab kätte, su juuksed muutuvad halliks.

Kas sa kuuled oma üksildases mõtiskelus tulevate asjade läkitust?“

On õhtu, laulik ütles, ja ma kuulatan, sest keegi võib hüüda külast, olgugi et on hilja.

Valvan, kas noored eksivad südamed juhtuvad kokku ja kaks paari innukaid silmi manguvad muusikat murda nende vaikimine ja kõnelda nende eest.

Kes kooks siis nende kirglikke laule, kui ma istun elu rannal ja vaatlen surma ja sealpoolset?

Varane õhtutäht kaob.

Matusetuleriida lõõm sureb pikkamisi vaikse jõe ääres.

Šaakalid uluvad kooris mahajäetud maja õuelt kulunud kuu valul.

Kui mõni rändaja, jättes kodu, tuleks siia vahtima ööd ja kummargil päri kuulama pimeduse üminat, kes sosistaks talle kõrva elu saladusi, kui mina, sulgenud oma ukse, püüaksin end vabastada surelikest sidemeist.

Ei tähenda midagi, et mu juuksed muutuvad halliks.

Olen ju alati nii noor või vana kui selle küla noorim või vanim.

Mõnedel on naeratusi, kauneid ja lihtsaid, ja mõnedel kaval pilgutus silmis.

Mõnedel on pisaraid, mis keevad üles päevavalgel, ja teistel pisaraid, mis on peidetud pilkusesse.

Neil kõigil on tarvis mind ja mul pole aega hauda mõtteid tulevasest elust.

Olen ühevanune igäuhega, mis siis sellest, kui mu juuksed muutuvad halliks.

Välised võidud ja kaotused tõlgitsevad sisemisi väärtusi ja nõrkusi.
P. Bourget.

Inimene, kel puudub isiklik elu, ei kõlba ka ühiskonda.
J. Semper.

Enesest ülemale pead sa ehitama. Aga enne pead sa ise olema valmis ehitet, õigenurkne ihult ja hingelt.

Fr. Nietzsche.

Valimik rahvatants

1. VIRU VALTS

Eesti rahvaluule,
Sdn. A. VEDRO

Parajalt MM ♩ = 132

Eelmäng.

Tants

„Vir u valtsi“ kirjeldus.

O s a v õ t j a i d: Vaba arv paare.

A l g s e i s: Tantsijad seisavad paari-kaupa ringis, nägudega vastupäeva, neiu poisi paremal küljel.

L ä h t e a s e n d: Poiss hoiab vasaku käega neiu vasakut ja neiu vasaku käe pealt parema käega neiu paremat kätt nii, et ühendatud käed moodustavad risti.

I t u u r. Tantsijad liiguvad kolme lühikese, kerge ja põiast vetruva vahetussammuga ringis vastupäeva, painutades sealjuures ülakeha ja pead samapoolse külje suunas, millise jalaga astutakse ette. Liikumist alatakse väliste jalgadega (poiss vasaku, neiu paremaga; taktid 1—3). 4-ndal taktil poiss liigub lühikeste vahetussammudega, kuna neiu liigub kolme väikese jooksusammuga kaares poisi eest

mööda tema vasakule küljele, pöördudes takti viimasel osal näoga liikumise suunda. Taktid 5—7 sama, mis taktid 1—3, kuid selle erinevusega, et neiu on poisi vasakul käel. 8-ndal taktil liigub neiu lühikese vahetussammuga, kuna poiss liigub kolme väikese jooksusammuga kaares neiu eest mööda tema vasakule küljele. Sellele järgnevalt pöörduvad paariseltsilised nägudega vastastikku ja võtavad hariliku tantsuvõtte (s. o. poiss asetab parema käe neiu piha ümber, neiu oma vasaku poisi paremale õlale, vabad käed ühendatakse kõrval õlavöö kõrgusel).

I I t u u r. Kirjeldatud tantsuvõttes tantsitakse vahetussammudega vetruvalt ringi päripäeva 8 takti, liikudes sealjuures ringis edasi vastupäeva.

Tõrva erinurk.

LEMBIT TANGSOO.

Inimene.

*Inimene, sa ihkad võitluste merd
ja igatsed taplust ning voolavat verd.
Ikka armastad hävingut ja kadu
ning jälle tallad metsrahvaste radu.*

*Tahad näha isade purustet kodu,
kuulda tööstvaevatud emade nuttu,
sõdurisammude tormitsevat ruttu:
rahule eelistad võitlusi ja sõdu.*

*Tukslevaid inimsüdameid lõhki säääl kist,
kus ei iial kaitsta jõua Kolgata rist.
Tuhandeid kangestund inimkehi säääl maas,
kus karjuvaile kaarnaile toitu on taas.*

*Inimene, kuhu on kadund nüüd su aated,
maailmakultuuri edasiviivad vaated?
Need ammu vist heidet sõnakõlksude merre,
lahinguis kustunud kaaskodanike verre.*

Vabadus ja armastus täidavad mu terve elu. Armastuse eest tahan ma oma elu anda — vabaduse eest oma armastuse.

Š. Petõfi.

Et teotseda, selleks on igal inimesel tarvis pidada oma tegevust tähtsaks ja heaks.

Leo Tolstoi.

Vaba Eesti noorile.

Meile, vaba Eesti nüüdispõlve noorile on osaks saanud suurim õnn — meie hoida on vanemapõlve poolt võidetud kodumaa vabadus, iseseisvus ja kultuur — raskeim kohustus, mis on usaldatud inim-põlve kestes meie rahva ajaloos kellelegi. Meie sündimisel ei kuulnud enam kupjakepi laksumist mõisapõllul ega peksutal- lidest pekstavate valurkeid, vaid meie hällilauluks oli reaalne relvade muu- sika, püsside ja kuulipildujate mono- toonne ragin ning suurtükkide tume mü- rin. Seda igavesti verreimbuvat ja meelde- sööbivat hällilaulumuusikat tegid meie isad, kes olid tõusnud, et panna maksma end vabade meestena. See algupärane ja omapärane muusika on kujundanud ja loonud meie elusaatuse, mis on igati köi- detud ühte meie sünnimaa ja ta kangelas-liku rahva saatuse ning arenguteega. Meie saame endi valdusse pooleli ülesehitatud riigi, mida peame viima vastu kõrgetele tähistele ja täiuslikule arengule.

Meil puuduvad selleks ülesehitus- tööks kogemused ja vastavad tarkused ning teadmised. Meil on vaid rinnad tul- vil pulbitsevat noorustuld, meil on rauge- matut nooruslikku tahet tegutsemiseks ja meis on tugevat elujõudu ja me evime vankumatut usku oma loomingujõusse ja loomingu väärtusse. Tunnetagem ja arendagem oma vaimulaadi, siis tunne- tame ja arendame ka oma rahva vaimu- laadi.

Aegade jooksul ja kümnete inimpõl- vede kestel on meie rahva hinge tuubitud sugemeid võõraist kultuuridest, ideelisi- st tõekspidamisist. Meie oleme olnud seni ainult võtjad, oleme ses suhtes saanud

inimkonna kerjusteks, mis on olnud meie rahva saatusele ja arengule kahjuks, kuid nüüd peame pöörama ajalooraamatus teise lehekülje, sest nüüd hakkame meie andma ja lisandama inimkonna kultuurile midagi omapärast, mis on võimeline kõnelema meie rahva eest, meie vaimsest kõrgelen- nust ja füüsilisest tublidusest. Esimene lähtekoht oli selles meie kangelaslik vaba- dussõda, kus mehed teadsid vaid kahte kohustust — kas võit või surm. Eestlasi oli ärganud veel Läänemere isandate vaim.

Ühendada muistse vabadasaegse eest- laste mentaliteeti, elukäsitlust, nende isa- maa-armastust ja omakultuuri praeguse Eesti kultuuriliste saavutustega — selles seisab meie ülesanne. Puhastagem oma rahvuslikud kultuurivarasalved igasugu- seist mannetuist võõraist kultuurihilpu- dest, mis on võõrad meie rahvale ja ta hingelaadile ja tõstkem aukohale vaid see, mis on väärtuslik, õilis, elumõtet sisen- dav, elujaatav ja mis kaavitab meie rah- vuslikule tugevnemisele ja tõusule. Sead- kem esikohale eestilised, rahvusriiklikud huvid. Kuulakem aastasade tagant va- nade eesti vanemate juttu tänapäevale, leidkem hingeline ja vaimne kooskõla oma esivanemate vaimu- ja hingelaadiga ning pangem helisema vanad väärtuslikud Va- nemuise kandlel mühisevais Taara tamme- hiietes kui ka oma hinges ja tunnetagem omi kohustusi ja ülesandeid oma isamaa ja rahva vastu ning täitkem neid nii, et meil ei tuleks häbi tunda tulevaste põl- vede ees.

Kõigis vaba Eesti nooris olgu sää- rane mõttelaad, siis on meie riik ja rahvas püsiv aastatuhandeid.

Lühike ülevaade õpilasorganisatsioonide tegevusest Tõrvas 1937/38. ja 1939/39. õppeaastal.

Nooris elab taltsutamatu tung kõrge- male eneseteostamisele. Selleks viljel- dakse noorusele omase tarkumuse ja järje- kindlusega oma kõrgeleululisi eesmärgi ja ideaale. Kuna ühenduses peitub jõud, siis koonduvad ühesuguste püüdmiste ja huvidega noored oma organisatsioonesse, mis jälle omakorda on tugevaimaks alu- seks rahvaste ja riikide eksistentsile.

Tõrva gümnaasiumi õpilaste isetege- vus näitab, et Tõrvaski püütakse saada tublideks kodanikeks meie riigile ja rah- vale, milleks ammutatakse kogemusi ja teadmisi juba õpilasringide tööst ja tege- vusest, mis taotlevad samu kõrgeleululisi

eesmärgi ja aateid nagu nende juhidki ühes liikmeskonnaga.

Koolis tegutsevaks vanimaks õpilas- organisatsiooniks on *Karskuring*, mis asu- tati 10. juunil 1925. Ring viljeles tollal kõiki alasid, millele suundus õpilaskonna huvi. Kuid laialdasele huvide taotelule järgnes peagi lahkkelisid, mis kestsid järelejätmatult kuni 1934. a., mil suleti kõik tegevusalad päale õpilaskooperatiivi. Kuna nüüd saadi ringi tegevust enam oma aadete taotluseks kontsentreerida, algas ringi elus viljakam tegevusperiood, millal korraldati hulk referaat-vaidlusõhtuid enesekasvatusteliseks ja maailmavaateliseks

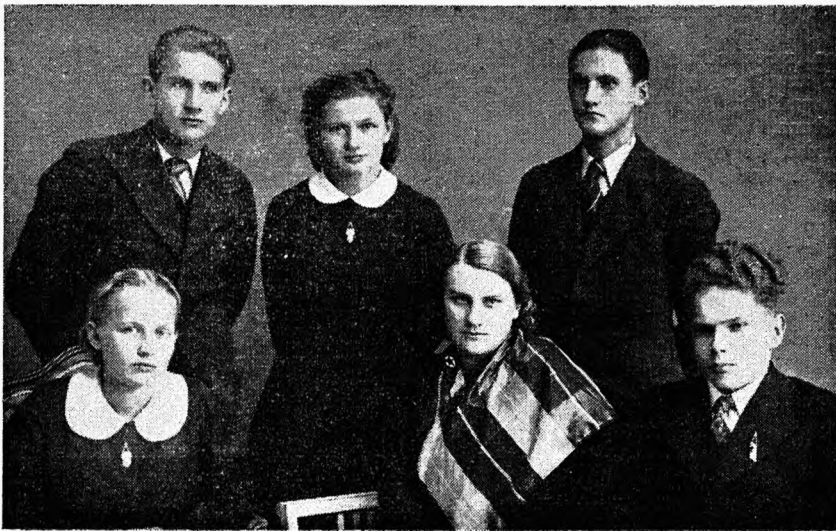
aineil, korraldati huviõhtuid, võeti osa elavalt noorsootegelaste kursusist ja kongressidest ning suvipäevist jne., anti välja pidevalt ajakirja „Välje“, korraldati kirjandusvõistlusi jne. Ringi on juhtinud nii mitmed meie nimekad ja teenelised karskustegelased, nagu Ed. Treu-Laugaste ja Leo Illisson.

Möödunud tegevusaastal korraldas ring karskushuviõhtu, kuna ettevalmistamisel on praegu karskuseksamid nooremale astmele. Ring võttis esindajate kaudu osa ka 28.—30. 12. 38. Valgas korraldatud X noorsoo-karskuskongressist ja Liidu asemikekogu koosolekust. Tegevuskavas on ette nähtud karskusala viljele-

abiesimees, Eduard Plikk — sekretär, Hilda Lugas — abisekretär, Enzo Mägi — laekur ja ringi vanem õpet. H. Nugis.

Kirjandusehuviliste õpilaste eriorganisatsiooniks on *Kirjandusring*, mis asutati 20. jaan. 1937. a. Ring on töötanud senini väga viljakate tagajärgedega.

Möödunud aastal korraldas ring 22 juhatuse koosolekut ja 1 pääkoosoleku, 2 huviõhtut — ringi tegevuse avaõhtu, kusjuures dramatiseeriti O. Lutsu lühijutt „Võidulaenu pilet“ L. Tangsoolt; A. H. Tammsaare 60. a. sünnipäeva puhul referaatide, kirianduslike ettekannetega jne. Refraat-vaidlusõhtuid korraldati 4, teemadel V. Olter „Aleksander Puškin“, R.

Tõrva Gümnaasiumi ja Keskkooli Kirjandusringi juhatus.

Istuvad (vasakult paremale): esimees Lembit Tangsoo, ringi vanem õpet. Ilse Tuuts, abiesinaine Lilli Nõmmsalu.

Seisavad (vasakult paremale): laekur Lembit Puusepp, sekretär Leida Ploom, abisekretär Enzo Mägi.

mine referaatide, huviõhtute jne. kaudu. Ringil on praegu liikmeid umbes 50. Ringi juhatusse kuuluvad: Elmar Kink — esimees, Maimu Kallaste — abiesinaine, Helgi Hansson — laekur, Olga Raidve — sekretär, Amanda Lillipuu — abisekretär ja ringi hooldajaks on õpet. A. Herman.

Vanuselt järgmine ring koolis on *Spordiring*, mis asutati 1934. a. Sügisei on ring korraldanud traditsioonilised kergetõustikuvõistlused, käsi- ja korvpallivõistlusi, jalgpallivõistlused (meistriks tuli V prog. meeskond kapten Agu Mikelsaare juhtimisel). Igal esmas-, teisi- ja neljapäeval toimuvad kooli võimlas ringi treeningtunnid. Lähemas tegevuskavas on suusatamis- ja uisutamisevõistluste korraldamine, käsi- ja korvpallivõistlused ning traditsioonilised kergetõustikuvõistlused kevadel. Ringi juhatusse kuuluvad: Helder Tuvike — esimees, Arnu Aedma —

Lauri A. Mälgu romaan „Surnud majad“, V. Sepp „Mõnda maailmavaatest“ ja F. Johanson H. Manni romaan „Sinine ingel“. Korraldati veel soome keele tunde õpet. I. Tuutsi juhatusel, anti välja ajakirja „Tarm“ jne. Ringi juhtis L. Tangsoo.

Tänavune ringi tegevus on olnud samuti viljakas. Koostati näitetrupp, mis lavastas 2 näidendit, jätkati soome keele õppimist, korraldati kõnevõistlus, kus võitjaks osutusid: A. Aedma, H. Lai paik, V. Tera ja L. Tangsoo. On korraldatud referaat-vaidlusõhtuid — Vold. Tera „Milliseid tegureid arvestada elus“, mis sai eriti tormilise vastuvõtu osaliseks, L. Tangsoo „Nüüdisaja noorsoo eesmärkidest ja püüdmusist“ jne. Ringi tegevuskavasse kuulub veel mitmesuguste ettevõtete teostamine, nagu ajak. „Tarm“ väljaandmine jne. Ringil on liikmeid 65.

Ülevaateid õpilasorganisatsioonide tegevusest.

Harjumaa Progümnaasiumi õpilaste isetegevusest.

Harjumaa Progümnaasiumis tegutseb praegu neli organisatsiooni ja kolm ringi.

Organisatsioonest on vanimad ja arvurikkamad skaudid. Skautide rühmitus haarab ka Rapla algkooli ja seepärast kannab ta nimetust Rapla skautide rühmitus. Samuti on lugu ka meie noorima organisatsiooni — gaididega (Rapla gaidide rühm). Skaudid, samuti ka gaidid on praegu ametis oma eksamite ja erialade õppimisega, kusjuures korraldatakse semestris mõni tee-õhtu, kuhu kutsutakse esindajaina noorkotkaste ja kodutütarde juhid. Sedasama teevad ka viimased oma pidustuste puhul.

Kuna noorkotkad ja kodutütred tegutsevad ainult progümnaasiumis, siis nad moodustavad ka Harjumaa Progümnaasiumi rühma.

Organisatsioonide juhid: Nooredkotkad — rühmajuht õpil. Ants Paas; Kodutütred — rühmajuht õpil. Eha Tamm; Gaidid — rühmajuht õpil. Leida Luts; Skaudid — rühmajuht õpil. Karl Kase-mets.

Meie kooli ringidest vanim ja aktiivseim on *Humanitaarring*. Peaaegu iga nädal korraldab ta mõne kirjaniku või luuletaja mälestusõhtu. Tihti korraldab ta ka referaate valguspiltidega ja vahel ka mõne kirjandusliku kohtu. Enne jõule korraldas ta kõnekursused ja -võistlused. Hu-

manitaarring annab ka välja ajakirja „*Pudemed*“, mis ilmub tarviduse järele hariliku vihu formaadis, paljundatud šapirograafiga.

Teine ring on *Spordiring*. Tema korraldusel peetakse igal kevadel ja sügisel klassidevahelised kergejõustikuvõistlused. Vahetevahel on ta korraldanud ka tantsuõhtuid, malevõistlusi ja simultaane.

Kolmas ja noorim, kuid liikmete arvu poolest suurim on *Looduslooring*. Ta on praegu ametis sanitaarkursuste korraldamisega, kus lektoreiks on kohalikud arstid. Mõnikord korraldab ta ka referaate valguspiltidega.

Ringide juhid: Humanitaarring — esimees õpil. Henryk Hellerma; Spordiring — esimees õpil. Pavel Kaleviste; Looduslooring — esimees õpil. Richard Metsnik.

Kokkuvõttes võiks öelda, et nii ringide kui ka org-ide juhtivail kohil on liikmete (õpilaste) eneste poolt nende eneste keskelt valitud juhid (ringide eesotsas on 5-liikmeline juhatus), kes juhivad ka sealjuures kogu ringi või org-i tegevust. Tegutsetakse peamiselt iseseisvalt, ainult tähtsamais küsimusis pööratakse õpetaja poole, kes on õppenõukogu poolt määratud vastava ringi või organisatsiooni vanemaks.

H e n r y k H e l l e r m a.

Möödunud aastal tegutses koolis veel poolamatliku ajaloolis-filosoofiliste ja maailmavaatelistel huvidega õpilaste organisatsioonina *Ajaloo-filosoofia praktikum*, mille vanemaks oli õpil. Lembit Tangsoo ja kaasatöötajaks õpetaja Mari Kull. Korraldati rohkearvulise osavõtjaskonnaga referaat-vaidlusõhtuid: Ferd. Johanson „Baruch Spinoza“, Richard Konze „Kapitalism majanduskorrana“, Lilli Nõmmsalu ja Linda Kanarbiku († 02. 06. 38) ühisreferaat kodukultuurist, Lembit Tangsoo „Giordano Bruno“, Valdek Virkoja „Maailmasõda“ ja Helga Kerge „Ühistegevusest“.

Tänavu aga organisatsioon ei tööta.

Malemeeste „seltsiks“ on *Malering*, asutatud 1938. a. sügisel. Vaatamata oma lühikesele eale on suutnud Malering oma energilise juhi Vold. Kiivitiga eesotsas paljugi korda saata. On korraldatud mänguõhtuid, meistriturniir meisterklassi nimele, milleks sai reaalk. II klass jne. Praegu on käimas 15-liikmeline turniir kooli meistri nimele. Ringile on tellitud ajak. „Eesti Male“ ja muud kirjandust. Liikmeid on umbes 30. Ringi juhatusse kuuluvad: Voldemar Kiivit — esimees, Joh. Proosa — abiesimees, Jaan Eichenbaum — sekretär, Joh. Mahlapuu — abisekretär, Elmar Laiverik — laekur, Juhan Matson — turniirijuht, Heino Leesment

— portfelliita liige ning ringi vanem H. Hoppe.

Noorimaks ringiks koolis on *Loodus-teadustering*, mis asutati enne jõule 1938. aastal. Ring on senini korraldanud referaat-vaidlusõhtu, kus kõneles G. Ragun teemal „Väliseestlased“ jne. Tegevuskavas on rohkearvuliste referaatide ja ringi peo korraldamine. Liikmeid on ringil umbes 140.

Ringi juhatusse kuuluvad: Gustav Ragun — esimees, Herta Laipaik — abiesinaine, Heino Viiding — laekur, Volde-mar Tera — sekretär ja Elli Sepp — abisekretär ning ringi vanem õpet. A. Rakso.

See oleks üksikasjalisem ülevaade õpilasorganisatsioonide tegevusest Tõrvas. Pääle nende tegutsevad koolis veel gaidid, noorkotkad, kodutütred ja kaitseliitlased. Sääraselt seisukohalt lähtudes on õpilaste isetegevus võimeline andma ka oma rahvale ja riigile inimesi juhitoolidele. Tegelikult ongi see õpilasorganisatsioonide üks suurimaid eesmärke.

Ka Tõrva gümnaasium on võimeline andma meie riigile ja rahvale juhte, seda kindlustab juba intensiivne ja optimistlikult häälestatud rahvuslikule tõekspidamisile rajatud õpilaste isetegevus, mille suurimaks õhutajaks ja kaasaaitajaks on koolijuhataja M. Kand.

L. T.

Räpina Aianduskeskkooli „Ühispere“.

Räpina Aianduskeskkooli õpilasorganisatsioon — *Ühispere* — moodustatud Räpina Aianduskeskkooli õpetajaist ja õpilasist, mainitud kooli hiljutise asutamise tõttu noor organisatsioon, on siiski arenemisstaadiumid suutnud läbi teha, rühkides nüüd üha täienemise ja tegevuse süvendamise suunas.

Ühispere ajutise põhikirja alusel kuulub revideeriv ja vastutav võim koolijuhatajale; otsustav ja täidesaatev võim aga Ühispere üldkoosolekule; Klassivanemate kogule — moodustatud kolmeliikmelisist klasside juhatusist — kuulub õpilaste siseelu korraldavad ülesanded ja Ühispere juhtkonnale õpilaste vaimse enesearendamise ning isetegevuse juhtimine.

Eespoolmainitud Ühispere juhtkond koosneb alljärgnevaist toimkondadest: Aiandus-, Humanitaar-, Majandus-, Muusika-, Mängu-, Näite- ja Sporditoimkonnast ning kroonikakirjutajast. Säärase päris üksikasjaliku töö jaotuse tagajärjel on igal toimkonnal eri ülesanded.

A i a n d u s t o i m k o n d süvendab aiandusliikku eriharidust, mille taotlemiseks toimkond korraldab mitmekesise sisuga referaat-koosolekuid, kasvatab kitsi, korraldab lindude kaitset ja söötmist. Käesoleval tegevusaastal asutas toimkond alaorganina Onnitoloogia õpiringi, mille tegevusel õpitakse linde tundma.

H u m a n i t a a r t o i m k o n n a tööprogrammi kuulub referaatide, loengute, kursuste jne. korraldamine kirjanduslikel, kunstilisel, keeleteaduslikel, ajaloolisel, karskussisulisel, maailmavaatelisel, kõneoskuslilisel jne. aladel. Toimkonna ülesandeks on veel mitmesuguste oma riigi ja naaber- ning hõimuriikide täht- ja mälestuspäevade pühitsemine ning kooli lugemislaua korraldamine. Muude ülesannete kõrval korraldab toimkond igal tegevusaastal kirjandite- ja kõnevõistlusi.

M a j a n d u s t o i m k o n d koostab Ühispere eelarved ja valvab nende täitmise eest, olles Ühispere rahaliste ettevõtete puhul pileтите, kavade jne. müütmise ja einelaua korraldaja. Ka korraldab toimkond mõningaid referaat-õhtuid oma erialalt.

M u u s i k a t o i m k o n n a juhtimisel töötab koolis oma puhkpillide-orkester, harrastatakse koorilaulu ning õpitakse klaverimängu. Toimkondades korraldatud referaat-õhtuil ettekandeile järgneval

seltskondlikul koosviibimisel täidab kooli orkester tantsumuusika ülesandeid. Aktusil ning mälestus- ja tähtpäevade pühitsemise puhul langeb toimkonnale muusikaline osa. Uudsusena k. a. kavatses toimkond korraldada laulu-võistluse.

M ä n g u t o i m k o n n a juhtimisel korraldatakse seltskondlikke õhtuid, õpitakse uusi tantse ning Ühispere pidude puhul kantakse ette rahva- ja rütmikantse.

N ä i t e t o i m k o n d — asutatud käesoleval tegevusaastal — õpetab Ühispere liikmeile lavakunsti. Üldse on toimkonnal raskeimad ülesanded ajakohaste näidendite leidmise ja õppimise näol. Uudsusena kuulutas toimkond välja näidendite võistluse, kusjuures parim näidend tuleks ka lavastamisele.

S p o r d i t o i m k o n d hoolitseb kehalise kasvatus eest. Oma eesmärgi taotlemiseks korraldab ta igapäevase treeningu kõrval klasse vahelisi kergejõustikuvõistlusi. Kavatsusel on ka teiste koolidega kergejõustikuvõistluste korraldamine. Talvel võimeldakse kooli saalis, harjutatakse hüppeid ja rassistakse tõstekangi juures. Tegelikult treeningu kõrval peetakse ka referaate.

Ühispere kroonik paneb kirja Ühispere sündmusi oma kroonikaraamatusse, mis kroonikakirjutaja enda jutu järgi peab sisaldama muljeid ja mälestusi Ühisperest, iseäranis algaastaist, mitmesuguseid artikleid, kirjutusi Ühispere juhtivalt õpilasilt, fotosid jne.

Olgugi et igal toimkonnal on eri ülesanded, on nad siiski ühise eesmärgi — Ühispere liikmete vaimse ja kehalise enesearendamise ning isetegevuse juhtimise teenistuses.

Ühisperel ilmub ka oma häälekandja — seinajaaleht „*Võhandu*“, mis iseseisvaks kujunenuna ilmub iseseisva „*Võhandu*“ toimetuse ja talituse väljaandel. „*Võhandu*“ sisaldab lühijutte, luuletusi, artikleid, pilkeid, nalju ja teeb isegi poliitikat — õpilaspoliitikat. „*Võhandu*“ toimetust kirjastab ka Ühispere kroonika ning kavas on suuremate üritustena Ühispere Albumi ja koguteose „*Ühispere*“ väljaandmine.

Ühiselt ühise perena ideaalsema õpilasperes kasvatamisele — see on Ühispere sisu ja suund!

V. J a a k s o o.

Ateism on siiski piiritult tagasihoidlik ja ta sihiks pole lõppude lõpuks ei midagi muud kui illusioonidevaba inimkond.

J. P. Jacobsen.

... katsu ka seista selle eest, mis sa jutlustad.

J. Bojer.

Pilk Türi Keskkoolide õpilaspere isetegevusele.

Türi on Eesti väikelinnadest kuulsaim oma raadio saatejaama tõttu. Kuuleb ju laialdane kuulajakond kogu Eestis iga päev mitu korda Türi nime oma raadio-aparaadist. Türi oleks põhjust kuuluse olla ka oma koolide rõhkuse tõttu haruldasis tingimuses — kõik 5 kooli ühes majas. Siin asub nimelt algkool, realkool, progümnaasium, aianduskeskkool ja eragümnaasium samas majas.

Keskkoolide õpilaste isetegevus piirdub kahe koolides teotseva ringi tööga — *Enesearendajate Ringis* ja *Spordiringis*. Pääle nende lüüakse veel jõukohaselt kaasa skautlikes rühmitusis — noorte kotkaste, skautide, kodutütarde ja gaidide ridades, et kasvada isamaale tublideks ja teadlikeks kodanikeks.

Enesearendajate Ring omab neist ringidest arvurikkama liikmeskonna ja „enesearendajate“ üritused leiavad ka soojemat vastuvõttu. Käesoleval õppeaastal (1938—1939) on ring korraldanud kirjandusõhtu, referaatõhtuid, kirjandusvõistluse, malevõistluse jne. Kirjandusnädalal toimunud kirjandusõhtu õnnestus õp. prl. M. Reimi eestvõttel hästi. Kirjandusvõistlused on igal aastal traditsioonilised, samuti nagu võistlused maleski. Referaatidele järgne-

vad harilikult vaidlused ja sageli ka nn. „seltskondlik osa“ — tants. Kevadel tuleb korraldamisele veel kõnevõistlus, kus koolide „kuldsood“ püüavad üksteist üle trumbata. „Enesearendajad“ toimetavad seinajakirja „Meie Ise“, kus ilmub miniatüürseid artikleid vastavate karikatuuride ja piltidega. Ringi lugemislaid on avatud argipäeva-õhtuti ja seal on õpilasil võimalus tutvuda kõigi paremate Eestis ilmuvate ajalehtede ja ajakirjadega. Asuti ka „enesearendajatele“ märgi valmistamise küsimuse lahendamisele (märgi kavand on juba jõudnud märgitööstusesse).

Lõpuks võiks mainida, et Türi Keskkoolide Enesearendajate Ring on välja arenenud karskusringist.

Ringi vanemaks on õp. prl. M. Reim, esimeheks õpil. L. Odreskes, kes ühtlasi on „Meie Enda“ viljakamaks illustraatoriks.

Spordiring on korraldanud spordivõistlusi kevadeti ja sügiseti. Möödunud talvel jäid suusavõistlused lumepuudusel pidamata.

Skautlikud rühmitused peavad tavalisi koondusi nagu mujalgi. Türi nooredkotkad harrastavad eriti laskesporti.

L. O.

Tegevusest Rakvere gümnaasiumi, R. Prog-i ja R. Realkooli Õpilaskonnas.

Rakvere gümnaasiumi, R. Prog-i ja R. Realkooli Õpilaskonda kuuluvad kõik nimetatud koolide õpilased. *Õpilaskond* on asutatud aastal 1936. Kõrgem võim Õpilaskonnas on õpilaste käes, kes igal sügisel Täiskogu koosolekul valivad Õpilaskonna juhataja, kes on koolide isetegevustöö juhiks. Õpilaskonna juhataja poolt esitatud 8 kandidaadi hulgast valib Esinduskogu 5 juhatuseliiget + Esinduskogu poolt ülesseatud kandidaatide hulgast Õpilaskonna abijuhataja. Esinduskogu — s. o. Õpilaskonna parlamendi moodustab igast klassist kaks õpilast + ringide esindajad, igast ringist üks. Õpilaskonna juhatuse hooldamisel on lugemislaid ja ajakiri „Tunglakandjad“. Lugemislaid on avatud iga koolipäeva õhtupoolikul ja leiab igal õhtul kasutamist keskmiselt 30 õpilase poolt. „Tunglakandjaid“ on ilmunud seni 8 numbrit, igas semestris kaks. Sisuks on nagu teistelgi kooliajakirjadel, luuletusi, ilukirjanduslikke katsetusi, populaarteaduslikke kirjutusi, arutlusi, arvustusi, ristsonu, malet jne. Ajakirja trükitakse 450 eksemplari. Õpilaskonna juhatus ei korraldada tavalisi huviohtuid. See jääb ringidele oma kassa täiendamiseks. Õpilaskonna juhatuse korraldusel toimuvad suu-

remad üritused, nagu kõnevõistlused, tantsukursused jne. Iga Õpilaskonna juhatuseliige on kohustatud kaasa töötama vähemalt ühe ringi juures, kas ringi juhina, juhatusliikmena või ka lihtliikmena-nõuandjana. Tänavusel poolaastal hakkab Õpilaskonnas tegutsema ka *Aukohus*.

Tegelik töö toimub ringides. Vanim ring on *Naturalistide Ring*, asutatud aastal 1917. See ring hõlmab kõiki loodusteaduslikest küsimustist huvitatud õpilasi. Ringi liikmed moodustavad töörühmi, nagu mikroskoobiliste tööde rühm, keemia rühm, fotorühm, aviorühm jt.

Liikmete arvult suurim ring on *Spordiring*. Selle ringi edukat teotsemist on takistanud oma tõsina-aastase eluea kestel võimla puudumine, kuid uus koolimaja kõrvaldab selle puuduse. Ringi juures tegutseb malesektsoon, mis korraldab mänguõhtuid ja võistlusi.

Selle õppeaasta algul asutati *Humanitaarring*, mis tekkis senini iseseisvate Kirjanduse-, Karskuse- ja Ajalooringide liitumisel. Ühinemine toimus peaaesjalikult majanduslikel põhjusil. Senised ringid töötavad nüüd sektsoonidena, korraldades vaidlusõhtuid, huviohtuid jne. Asutamisel on ka Kõnekuunsti sektsoon.

E. Noorsoo Karskusliidu teateid.

ENK-LIIDUL UUS PÕHIMÄÄRUS.

Haridusministri poolt kinnitati 13. III Eesti Noorsoo Karskusliidu uus põhimäärus, mis toob üsna olulisi muudatusi Liidu struktuuri.

Kõige põhilisemaks muudatuseks osutub asjaolu, et noorsoo-organisatsioonide peres ENK-liit ei eksisteeri enam niivõrd noori organiseeriva keskusena, vaid Liidu ülesandeks on määratud korraldava ja juhtiva keskusena äratada ja süvendada eesti noorsoos karskusmeelsust ja sellega ühenduses idealistlikku ellusuhtumist, huvi kehalise ja vaimse töö ja enesekasvatuse vastu.

Noorte organiseerimise ülesande väljasulgemine ENK-liidu ülesannete hulgast avaldub peamiselt selles, et uus põhimäärus ei võimalda enam Liidu ümber organiseerida üksikuid noorkarsklasi üksikliikmetena, vaid ENK-liidu ümber võivad koonduda ainult noorsoo-organisatsioonid. Sellest järelduvalt tuleb osalt kustutada, osalt ümber korraldada sellised isikliikmete ja kirjavahetajaliikmete institutid ja harrastusringid.

Uue põhimääruse sätete kohaselt ENK-liidu liikmesorganisatsiooniks võib registreerida vastava sooviavalduse esitamise korral:

- koolide õpilasringid ja noorteühingud kooli õppenõukogu ja õpilasühingud Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna loal;
- väljaspool kooli olevad noorsoo-organisatsioonid oma põhkirja alusel;
- ühingute ja seltside juures nende põhikirjade alusel teotsevad noorte koondised.

Liikmesorganisatsioonide kohustused Liidu vastu võrreldes seniste kohustustega on vähenenud liikmemaksu ärajätmisega. Liikmesorganisatsioon on ENK-liidu vastu edaspidi kohustatud ainult:

- esitama Eesti Noorsoo Karskusliidu nõudel tema poolt määratud tähtjaks ja vormil aruande Liidu poolt juhitaval alal;
- tellima ENK-liidu ajakirja „Kevadiku“ vähemalt ühes eksemplaris;

Väiksema liikmete arvuga ring on *Usulis-eetiline* ring, kus korraldatakse piiblitunde ja referaatõhtuid.

Selle õppeaasta algul asutati ka *Kunstring*, millel on kaks sektsiooni: kujutava kunsti ja muusika sektsioonid. Hoogsalt on tegutsenud viimane, millel on oma sega-, mees- ja naiskoor ning tantsuorkester.

Kõige rikkam ring on muidugi *Kooperatiiv*, mille juurde on kavatsus asutada ka Laenu-Hoiu Kassa.

3) teatama mõningad andmed Liidu juhatuse nõudmisel.

Kardinaalne muudatus on teostunud veel ENK-liidu tegevuse juhtimises. Otsustavate organitena senini teotsenud kongress ja asemikekogu on kaotatud. Kõrgemaks juhtivaks organiks on uuenähtud Liidu nõukogu, mille koosseisu kuuluvad: a) Eesti Karskusliidu juhatuse 3 esindajat, Naiste Karskusliidu juhatuse 3 esindajat, ENK-liidu juhatuse liikmed, Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna esindaja, Õpetajate Koja 3 esindajat, Eesti Õpetajate Liidu Karskuskasvatustoimkonna esindaja ja üleriigiliste noorsoo-organisatsioonide keskorganite esindajad, igauhe poolt üks.

Liidu nõukogu ülesandeks on Liidu tegevuses esinevate olulisemate küsimuste kaalumine ja otsustamine, Liidu juhatuse liikmete valimine ja eelarve, tegevuskava ja aruannete vastuvõtmine.

Noorsoo karskustegelaste kongresse võib kokku kutsuda karskusalaste üldküsimuste selgitamiseks.

ENK-LIIT RAHVUSVAHELISE ALKOHOLISMIVASTASE NOORSOOLIIDU LIIKMEKS.

Liidu juhatuse koosolekul 20. märtsil s. a. otsustati Eesti Noorsoo Karskusliit registreerida Rahvusvahelise Alkoholismivastase Noorsooliidu liikmeks ja selleks hankida Haridusministeeriumilt vastav luba. Rahvusvahelise Alokoholismivastase Noorsooliidu büroo asub Alkoholismivastase Maailmaliidu sekretariaadi juures (Lausanne), mida juhib sekretär dr. R. Hercod. Rahvusvahelise Alkoholismivastase Maailmaliidu struktuurist ja ülesannetest on ilmunud lühike kirjutis „Kevadikus“ (1937, nr. 6).

KIRJAVAHETUSSE VÄLISMAA NOORKARSKLASTEGA!

Käesolevaga teatab ENK-liidu juhatuse, et tema on endale võtnud ülesandeks, olla aadresside vahendajaks Rahvusvahelise Alkoholismivastase Noorsooliidu kaudu välismaa noorkarsklastega.

Osa isetegevusest toimub klassides, kus on olemas oma omavalitsus, siis klassikassa, kuhu makstakse igal nädalal 5 või 10 senti, ja millest kaetakse jooksvad kulud. Paljud klassid annavad välja ka oma ajakirja. Klassi ühistunde süvendamiseks korraldatakse klassiõhtuid.

Nõnda on isetegevus R. g-i, R. Prog-i ja R. Realkooli õpilaskonnas võrdlemisi avar. Igal õpilasel on võimalus leida oma huvialale vastavat ringi.

M i h k e l S a k s.

Eesti noorkarsklasi, kes sooviksid astuda kirjavahetusse välismaa noorkarsklastega, palume teatada oma aadress Eesti Noorsoo Karskusliidule (G.-Adolfi 18, Tartu) 1. maiks 1939. a. Teates palutakse märkida, missuguses keeles soovitakse kirjavahetust pidada.

Saadud aadressid saadetakse ENK-liidu poolt edasi Rahvusvahelise Alkohoolismivastase Noorsooliidu büroole, kust need vastava bülletàáni kaudu teatatakse teiste maade noorsoo karskusliitudele.

EKSKURSIOON SOOME.

30. juulist kuni 5. augustini s. a. toimub Helsingis XXII rahvusvaheline karskuskongress ja rahvusvahelised noorkarsklaste suvipäevad. Sel puhul kavatseb

ENK-liit korraldada Soome noorte ekskursiooni. Lähemalt sellest järgmises „Kevadikus“.

KÖNE- JA KARSKUSKURSUS TARTU NOORTELE.

Eesti Noorsoo Karskusliidu korraldusel toimub praegu Tartu noortele ulatuslikum kõneoskuse- ja karskuskursus, millest osa võtab õpilasi ja väljaspool kooli olevaid noori, kokku 70 kursuslast. Loengud toimuvad igal teisi- ja neljapäeval. Senini on loenguid peetud kokku 24 tundi. Lektoritena on esinenud K. Ader, A. Elango, H. Mark, E. Kubjas, J. Tork, A. Raska, P. Vihalem, V. Hion. Kursuse lõpul korraldatakse karskuseksam ja kõnevõistlus.

„Kevadiku“ asju.

Kõigi „Kevadiku“ sõprade tähelepanu juhime sellele, et ajakirja sisu huvitavuse ja väärtuse tõstmine on võimalik vastavalt tellimiste arvu suurenemisele, sellepärast palume kõiki „Kevadiku“ sõpru, noorteorganisatsioonide ja koole selle numbri saamise järgi kohe ära saata „Kevadiku“ tellimine ja koguda senistele lisaks rohkesti uusi tellimisi.

„Kevadik“ on eesti praeguilmuvatest noorsoo-ajalehtedest vanima ajakirjana juba 15 aastat pidevalt ilmunud ja ületanud kõik kriisid ja katsumised. Nüüd on võimaldunud „Kevadiku“ ilmumist stabiliseerida tänu Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna toetusele. See ministeeriumi hinnang ajakirjale peaks tiivustama ja julgustama kõiki viivitamatult astuma „Kevadiku“ lugejaks ja tellijaks.

Eriti juhime Liidu liikmesorganisatsioonide tähelepanu sellele, et Liidu uue põhimääruse järele nad on vabastatud liikmemaksu maksmisest Liidule ja nende ainukeseks majanduslikuks kohustuseks Liidu vastu on „Kevadiku“ tellimine.

Valigem ametisse „Kevadiku“ tellimiste kogujad!

„Kevadik“ ilmub — 6 nr-it aastas. Tellimishind $\frac{1}{2}$ a. 75 s., $\frac{1}{2}$ a. 40 s., üksiknr. 15 s. Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: prof. dr. A. Koort.

„Kevadiku“ toimetuse H. Mark (tegevtoimetaja), A. Laidsoo, V. Lang, A. Raska, J. Tork.

„Kevadiku“ toimetuse kolleegium: kunstn. Ed. Ahas, dr. A. Annist, insp. E. Jaanvärk, ühk. õppej. A. Kalamees, prof. E. Kant, prof. A. Koort, õp. A. Kuum, prof. J. Köpp, insp. J. Lang, dr. A. Luha, klj. J. Parijõgi, prof. E. Poom, dir. J. Port, insp. S. Pruuden, raamatuk. dir. F. Puksoo, prof. K. Ramul, prof. D. Rootsmäe, prof. P. Tarvel, klj. J. Tork, dir. K. Treffner, õp. R. Vokk, helilooja E. Vork.

ENK-liidu XI suvipäevad Pärnus.

Eesti Noorsoo Karskusliit korraldab oma traditsioonilised suvipäevad käesoleval aastal Pärnus. Suvipäevade ajaks on valitud suvistepühad 27.—29. maini. Suvipäevade ettekandeid keskendavaks üldteemaks on: *elureform*. Täpsem kava avaldatakse „Kevadiku“ järgmises numbris.

Meie kaunimaid suvituslinna Pärnu on suvipäevade kohaks käesoleval aastal valitud põhimiselt sellepärast, et tänavu täitub 50 aastat eesti karskusliikumise algusmomendist, milleks loetakse Pärnumaal asuva Tori karskuseltsi „Tähe“ asutamist a. 1889.

Eesti karskusliikumise eetiline, sotsiaalne ja isegi poliitiline tähtsus on küll niivõrd suur, et selle liikumise juubeliaastal noored loodetavasti rohkearvuliselt kokku tulevad karskusliikumise sünnimaakonna-linna suvistepühi veetma kogu eesti noorkarsklaste suvipäevadel.

FEODOR DOSTOJEVSKI KOGUTUD TEOSED

VIISTEISTKÜMMEND KÖIDET. KOKKU CA 6000 LK.

VAEVATUD JA KOORMATUD, 1 köites. MÄRKMEID SURNUD MAJAST, 1 köites. IDIOOT, 2 köites. SORTSID, 2 köites. KURITÖÖ JA KARISTUS, 2 köites. NOORUK, 2 köites. VENNAD KARAMAZOVID, 3 köit. VALGED ÖÖD, 1 köit. IGAVENE ABIKAASA, 1 köit.

*

Eeltellimine soodustatud hinnaga kuni 5. maini 1939.

33 krooni kohemakstavas rahas; järelmaksuga krooni **35**

Järelmaksu puhul tuleb tellimise andmisel tasuda Kr. 2.50 ja 1.—13. köite ilmumisel à Kr. 2.50. **Kaks viimast köidet saab tellija tasuta.**

Kalingurköites on D. Kogutud Teosed Kr. 12.— ja raamatukoguköites Kr. 6.75 kallimad. Pärast ilmumist maksavad teosed kokku br. Kr. 60.—

Kirjastus tahab teha kõik, et maailma suurima romaanikirjaniku teosed jõuaksid eesti lugejate kätte täiuslikul ja väärikal kujul. Käripimata, viimisteldud tõlked, kaunis välimus, kvaliteetpaber ja mõõdukas hind tagavad, et see erakordne väljaanne on kohane ja iga raamatusõbra raamatukogu maailmakirjanduslikuks alusvaraks.

K./Ü. „LOODUS“ Tartu, Ülikooli 18, tel. 4-35. Tallinn, Kinga 6, tel. 411-92. Posti jooksev arve 2055.

„KEVADIK“

NOORSOO ENESEKASVATUSE, ELUREFORMI JA
ISETEGEVUSE AJAKIRI, ASUT. 1924.

- „KEVADIK“ on vaimsete huvidega noorte ja noorsoo juhtide ajakiri.
- „KEVADIK“ avaldab kirjutisi kõigilt noorsoo elualadelt; erilist tähelepanu pööratakse enesekasvatusele ja elureformi küsimustele.
- „KEVADIK“ käsitleb järjekindlalt noorsoo org-ide juhtimisega seotud küsimusi, eriti pidades silmas kooli lõpetanud noorte org-e ja keskkoolinoorsoo ringe.
- „KEVADIKU“ ümber on koondunud laialdane ringkond aatelisi noori ja noortesõbralikke haritlasi.
- „KEVADIK“ on kõige odavam ajakiri. Aastakäik (6 nr. à vähemalt 16 lk.) maksab otseteed toimetusele tellides ainult 50 senti (võib saada postmarkides).

Tellige „Kevadik“ igale koolile ja noorsoo org-ile!

Toimetus ja talitus: Tartu, G.-Adolfi 18. Tel. 404. Postk. 86.

Kas teil on juba Eesti Noorsoo Karskusliidu väljaanded?

R. W. Trine. ISELOOMU KUJUNDAMINE MÖTTEJÕU LÄBI.
(Tr. otsas.)

Fr. W. Foerster. ELUJUHT. (Tr. otsas.)

Jaak Järv. MEHISED MEHED. (Tr. otsas.)

J. Elango — E. Lassen. AEGADE HÄÄL. 32 lk. Hind 15 senti.

J. Elango. MEIE ÖNNE VAENLANE. (Trükk otsas.)

R. Kojonen. ÖNN. Hind 50 senti.

A. Elango. NOORSOOKARSKUSTÖÖ EESTIS. 136 lk. Hind 40 s.

INIMENE JA AATED. 40 lk. Hind 25 senti.

E. Treu. VALIMIK SELTSKONDLIKKE MÄNGE. 48 lk.
Hind 35 senti.

A. Annist. NOORSOO ÜLESANDEID TÄNAPÄEVA ÜHISK. JA
VAIMSUSES. 24 lk. Hind 10 senti.

J. Tork. KARAKTER. 16 lk. Hind 10 senti.

NOORKARSKLASTE LAULIK. (Trükk otsas.) Asendatud „Ühis-
lauluvaraga“, mille hind 25 senti (130 lk.).

NOORUSJÕUD I. Toimet. A. Elango. (Trükk otsas.)

NOORUSJÕUD II. Toim. A. Elango. 192 lk. Hind 50 senti.

NOORUSJÕUD III. Toim. A. Elango. 112. lk. Hind 50 senti.

NOORUSJÕUD IV. Toim. A. Küng. 107 lk. Hind 50 senti.

„KEVADIK“ 1926—37. 12 aastakäiku. Kokku Kr. 2.50 (köites 4 kr.).

Kes tasub raha postmarkides ette, sellele saadetakse raamatud
Liidu kulul välja. Levitajaile, kes tellivad vähemalt 10 eks. mõnd raa-
matut korraga, antakse 20% hinnaalandust.

EESTI NOORSOO KARSKUSLIIT

Tartu, G.-Adolfi 18. Postk. 18.